

§§ 1 og 2
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Anden behandling af lovforslag nr. L 32:

Forslag til lov om garantier for lån til skibsfinansiering.

(Fremsat 9/10 85. Første behandling 15/10 85. Betænkning 14/11 85).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

§§ 1-4
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

6) Anden behandling af lovforslag nr. L 46:

Forslag til lov om ændring af lov om social bistand. (Refusionsmæssig ligestilling af flygtninge).

(Fremsat 23/10 85. Første behandling 30/10 85. Betænkning 14/11 85).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

§§ 1 og 2
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

7) Første behandling af lovforslag nr. L 71:

Forslag til lov om støtte til miljøforbedrende investeringer i landbrug m.v.

(Fremsat 13/11 85).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Camre (S):

Efter folketingets vedtagelse af beslutningsforslaget om nedbringelse af forureningen med næringsalte og organisk stof i maj i år stod det ganske klart, at det var nødvendigt at gennemføre en støtteordning for at sikre de fornødne investeringer i landbrugets miljøarbejde. Man kan vel sige det sådan, at det har været nødvendigt for blot at sikre, at den miljølov, vi nu har haft i mere end 10 år, bliver overholdt inden for landbruget.

I det foreliggende forslag er der opregnet muligheden for at støtte forskellige former for landbrugsteknologi, som er nødvendige for at nedbringe forureningen.

Jeg vil gerne straks sige, at vi fra socialdemokratiets side ikke finder, at forslagens støtemuligheder er fuldt tilstrækkelige. Jeg tror, at det er nødvendigt, at man går ud over den

[Camre]

snævre mulighed for at yde støtte til investeringer på områder i snæver relation til opbevaring af naturgødningen. Vi tror, at det eksempelvis vil være vigtigt at investere i behandlingsanlæg som biogasanlæg, som gør det muligt at fratage naturgødningen noget af dens giftige indhold. Vi tror, det vil være nødvendigt at yde støtte til teknologi, der muliggør en videregående udbringning på jorden af naturgødning. Det vil formentlig i denne forbindelse være væsentligt, at man fastsætter nogle maksimumsgrænser for, hvor meget naturgødning der må udbringes på de enkelte arealer. Det er nogle af de ting, vi håber at kunne se på i udvalget.

Jeg vil gerne pege på, at lovforslaget, som det ligger her, har en administrativ opbygning, der efter min bedste overbevisning er alt for bureaukratisk. Hvis jeg må have lov til at citere fra forslaget § 14:

»Inden investeringer omfattet af § 1, stk. 1, påbegyndes, skal kommunalbestyrelsen efter anmodning fra den, der foretager investeringer, vurdere projektet og give foreløbigt tilsagn om støtte, hvis projektet opfylder betingelserne for at opnå støtte efter loven.«

I § 15, stk. 1, står der:

»Når investeringen er afsluttet, indsendes ansøgning om støtte til kommunalbestyrelsen i den kommune, hvor den ejendom er beliggende, hvorpå anlægget ligger.«

Så kommer der en hel masse regler om, hvad ansøgningen skal indeholde. Og så står der i § 16:

»Kommunalbestyrelsen træffer afgørelse i sager om støtte, jfr. dog stk. 2.

Stk. 2. Miljøministeren træffer efter indhentet udtalelse fra kommunalbestyrelsen afgørelse i sager om støtte efter § 1, stk. 2, og § 3, stk. 2. Miljøministeren kan dog fastsætte regler om, at afgørelser i nærmere angivne sager træffes af kommunalbestyrelsen.«

Jeg skal ikke citere mere, men kun sige, at denne opbygning er alt for bureaukratisk og må forbedres.

Jeg mener, at forslaget finansieringsmodel er uantagelig. Vi mener ikke, at disse udgifter skal finansieres over finansloven. Vi mener, det er nødvendigt, at vi i forbindelse med dette forslag tager stilling til en afgift på kunstgødning, idet det er nødvendigt, at vi ikke alene betragter problemet med denne forurening som et problem, der hidrører fra

naturgødning. Kunstgødningsproblemet er stærkt voksende.

Jeg kan ikke i denne korte tale komme med flere citater, men jeg vil dog henvise til, at Mikael Lynnerup i bogen »Galten Særimer« for nylig har citeret en række internationale analyser, bl.a. engelske, der klart viser, at selv om der ikke kan drives landbrug, uden at der opstår forurening fra kvælstof, er det åbenbart, at det er den intensive anvendelse af naturgødning i de seneste 20-30 år, der har skabt problemet.

Vi finder altså, at det foreliggende forslag er en utilstrækkelig opfølgning af det beslutningsforslag, vi vedtog i maj om nedbringelse af forureningen med næringsalte og organisk stof. Vi mener, det er nødvendigt, at kunstgødning inddrages, og vi mener, at spørgsmålet om marginaljorder må inddrages, og at landbrugslovgivningens hele tilpasning til økologiske forhold må inddrages, altså spørgsmålet om strukturomlægninger i landbruget, og ligesådan må landbrugsforskningen aktivt inddrages, før vi får mere tilfredsstillende betingelser.

Jeg synes ikke, vi her i dag skal diskutere talstørrelser for en afgift på naturgødning, men jeg håber, at vi får en langvarig og nyttig drøftelse af disse ting i folketingets miljøudvalg.

Rønholt (KF):

Meget få lovinitiativer har medført så meget debat og givet så meget spaltepads i aviserne som dette lovforslag. Til tider er debatten desværre kørt af sporet, men vi hilser med tilfredshed, at der nu er skabt forlig om selve NPO-handlingsplanens indhold, og vi håber også, at dette lovforslag om støtte til miljøforbedrende investeringer i landbruget vil få tilslutning fra et stort flertal i folketinget.

Især finder vi det fornuftigt ud fra NPO-redegørelsen at sætte ind dér, hvor resultaterne viser sig hurtigst, og hvor lovgrundlaget er velunderbygget, nemlig over for opbevaringsforholdene for husdyrgødning. Andre kilder til eventuelle forureninger er ikke tilstrækkeligt undersøgt, hvorfor en øget forskning bør gå forud for yderligere lovinitiativer på dette område.

Det konservative folkeparti anerkender princippet om, at den, der forurener, må be-

[Rønholt]

tale for miljøinvesteringer, al den stund virksomhederne kan hente disse investeringer hjem igen over varepriserne. Her adskiller landbruget sig fra øvrige erhvervsvirksomheder, idet vareprisen fastsættes i EF, medens meromkostningerne er nationalt bestemt. Der er derfor sammenhæng og logik i, at staten yder tilskud i et omfang, der ikke forringer landbrugets konkurrenceevne over for andre EF-lande. Det var ikke urimeligt, om EF indførte tilsvarende miljøforbedringer i de øvrige EF-lande.

Der knytter sig stor usikkerhed til konsekvenserne af dette lovforslag. Miljøministeren peger selv på nogle i bemærkningerne til lovforslaget. Hvordan vil strukturudviklingen forløbe efter vedtagelsen af dette lovforslag? Vil mange landmænd afhænde deres besætninger for at spare disse investeringer? Det er en udvikling, der kan forstærkes, dersom EFs forslag om en mælkeophørsordning bliver vedtaget.

Jeg har just fået tilsendt nogle konsekvensberegninger for to landbrug på Lolland, der viser, hvilke investeringskrav dette lovforslag afstedkommer.

De to landbrug er repræsentative, idet det ene er på 34 ha plus 9 ha i forpagtning og derudover 12 ha græsning. Besætningen er på 58 malkekøer, 40 stk. opdræt, 18 kalve og 35 søer. For at tilgodese dette lovforslags krav skal der i alt investeres 290.000 kr. eller netto 217.500 kr. efter tilskud. Denne ejendom kan selv udnytte al husdyrgødningen på grund af jordarealet.

Den anden ejendom er på 14 ha med en besætning på 40 malkekøer og 40 stk. opdræt. Denne landmand skal investere i alt 270.000 kr. eller 202.500 kr. efter tilskud. Derudover skal han have en skriftlig naboerklæring om længerevarende modtagelse af gødning. Der burde måske endvidere indhentes en kapitel 5-godkendelse.

Hvis disse investeringer alene skal hvile på fremmed kapital – hvis der i øvrigt er plads inden for kreditmulighederne – kan disse to gennemsnitslandbrug risikere at komme i økonomisk uføre, også selv om staten træder til med lånegaranti.

Jeg nævner disse eksempler, fordi det ikke kan udelukkes, at dette lovforslag får utilsigtede virkninger, og jeg går ikke ud fra, at et flertal herinde vil lukke øjnene for påviselige utilsigtede virkninger.

Etablering af fælles biogasanlæg, som er beskrevet i bilag 88 under Alm. del, ligger muligvis uden for den tidshorisont, der i lovforslaget er tale om. Jeg deler helt arbejdsgruppens opfattelse beskrevet på bilagets tre sidste sider. Men det får vi i udvalget lejlighed til at vurdere nærmere.

Under alle omstændigheder er det positivt, at der er afsat midler til forskning på dette felt. Det må ikke være tidnød eller manglende forskningsmidler, der tvinger landmænd til at opfylde nogle krav, der kun kan afværges ved den nødløsning, der ligger i at afhænde besætningerne.

Der kan også peges på kapacitetsproblemer inden for den agroindustrielle sektor, dersom mange landbrug beslutter sig til at iværksætte disse investeringer på én gang.

Som det fremgår af beslutningsforslaget, skal miljøministeren inden udgangen af 1987 give folketingets miljøudvalg en redegørelse for resultaterne af den øgede indsats over for NPO-forureningen.

Det konservative folkeparti vil gerne medvirke til dette lovforslag under den forudsætning, at dersom loven får utilsigtede virkninger, skal den justeres i forlængelse af ministerens redegørelse i 1987, så eventuelle fejl kan rettes.

Sønderby (V):

Venstre kan støtte det fremsatte forslag om støtte til miljøforbedrende investeringer i landbruget. Det er rigtigt, som de foregående ordførere har sagt, at der har været en lang debat, somme tider også en hed debat. Jeg håber, at vi om dette forslag kan få en nogenlunde afslappet debat, selv om jeg nok må sige, at hr. Camre var inde på nogle punkter, der kan skabe lidt diskussion.

Jeg synes alligevel, det er godt, at vi har fået diskussionen. Jeg vil også herfra sige, at selvfølgelig vedstår venstre det beslutningsforslag, vi har vedtaget, og de følgevirkninger, der kommer.

Det blev sagt forleden i Radiotinget, at jeg lider af forfølgelsesvanvid, fordi der har været så megen diskussion om disse ting. Jeg må nok sige, at vi er mange, der ikke har ret meget forstand på dette. De fleste af folketingets medlemmer, der udtaler sig om dette, har læst sig til den viden, de har om det, og

[Sønderby]

derfor har der somme tider været en lidt hed debat.

Vi har fra venstres side hele tiden påpeget, at der er behov for at løse dette problem, men vi har også sagt – det vil jeg gerne sige til hr. Camre og til de andre ordførere i denne debat – at alle partier er enige om, at der her er behov for så store investeringer, at man må lave en eller anden støtteordning for at hjælpe erhvervet over de store investeringer, der kommer nu. Derfor er jeg tilfreds med det forslag, miljøministeren har fremsat.

I ministerens fremsættelse siger han, at erfaringen har vist, at naturgødningen ikke udnyttes hensigtsmæssigt alle steder. Det vil jeg give ministeren ret i, men jeg tror nok, at mange i årene, der er gået, også inden denne debat startede, har erkendt, at der er nogle problemer her. Man har også foretaget store investeringer. Der er, næsten inden debatten er startet herinde, investeret i op imod 16.000 gyllebeholdere, fordi man i landbruget har erkendt, at hvis man kan opbevare det lidt længere, har man mulighed for at udnytte det noget bedre. Nu bliver der altså muligheder for, at flere kan foretage disse investeringer. Det er vi tilfredse med.

Vi er tilfredse med intentionerne i forslaget, der jo er at forebygge, at man kører gødning ud på forkerte tidspunkter, og også det, hr. Camre var inde på, at man kører for store mængder ud på for få hektarer.

Det, vi kan være bange for, og det problem, forslaget skal være med til at løse, er, at vi får en uhensigtsmæssig strukturændring i landbruget. Det undgår vi nu. Derfor er vi meget tilfredse med, at miljøministeren vil give større tilskud til de mindre husdyrbrug. Vi er også tilfredse med, at miljøudvalget og folketinget senere vedtog, at brug under 15 storkreaturer vil vi kigge på i perioden, indtil ministeren kommer med en ny redegørelse.

Vi er også tilfredse med, at det er en 4-årig planlægning, for det er jo ikke noget, vi kan løse fra dag til dag. Hvis vi ikke laver en 4-årig planlægning, vil der blive stillet voldsomme krav til de industrier, til de entreprenører, der bygger disse beholdere. Derfor er vi tilfredse med det.

Jeg kan nok blive lidt betænkelig, når hr. Camre siger, at vi må tage landbrugsloven ind i denne debat. Jeg ved, at der i planerne om den nye landbrugslov i allerhøjeste grad er taget højde for miljøkrav. Det vil nok væ-

re svært at tage landbrugsloven ind i den debat, vi skal have om dette lovforslag.

Vi er også enige i, at forurenere skal betale. Det har været venstres holdning hele tiden, men der kræves så store investeringer her, at vi er tilfredse med, at ministeren foreslår disse støtteordninger. Jeg må ligesom hr. Rønholt sige, at der må være balance imellem de krav, der stilles af EF, og dem, der stilles i Danmark.

Under forhandlingerne i foråret havde vi problemer med hensyn til finansieringen. Dem har ministeren fået på plads. Jeg vil gerne sige, at landbruget selv har bidraget, idet der kommer 20 mill. kr. fra promillepengene. Man har altså ad den vej sat tingene på plads.

Der er et enkelt spørgsmål, jeg vil bede ministeren undersøge. Der står i bemærkningerne til § 1, at der ikke kan ydes støtte til offentligt ejede anlæg. Der har været rejst det spørgsmål, om f.eks. præstegårdsjorder ikke kan få støtte. Skal en præstegårdsforpagter selv foretage investeringerne, eller er det dem, der ejer præstegården, der skal foretage dem? Eller kan man lave en kombination? For det er jo præstegårdsforpagteren, der ejer besætningen, og menighedsrådet, der ejer bygningerne. Det må vi prøve at kigge på.

Jeg håber, at vi får en saglig udvalgsbehandling, så vi hurtigt kan få lovforslaget igennem.

Gade (SF):

For SF er det nu anden del af diskussionen om nitratforurening og vort grundvands kvalitet, vi går i gang med. Dette forslag handler om finansiering af miljøstøtten.

For SF er det afgørende, at vi hermed får en diskussion om den del af problemet, vi ikke tog fat på i sidste samling, nemlig kunstgødningsforbruget. Vi har under udvalgsarbejdet i foråret fået nok af dokumentation for, at det er det samlede kvælstofforbrug, der er problemet i forbindelse med grundvandsforureningen. Derfor er det afgørende, at vi nu tager fat på at inddrage kunstgødningen i vores handlingsplan for at nedbringe forureningen med nitrat.

Det er altså anden del af en plan, men set fra vores side er det ikke et forslag, der tager fat på de grundlæggende problemer.

[Gade]

Noget, vi vil lægge umådelig vægt på under udvalgsarbejdet, og som vi håber vi kan få flertal for, er, at vi får en kunstgødningsafgift. Hr. Rønholt mente, at det kunne give problemer for folk med animalsk produktion, og hr. Rønholt var lidt bekymret for, om der var for få penge i støtten. Hvis det er hr. Rønholts bekymring, så vil jeg gerne fortælle det konservative folkepartis ordfører, at en kunstgødningsafgift på 50 øre vil indbringe 200 mill. kr. Det vil SF stille ændringsforslag om ved finanslovafstemningen i år. Så har vi 200 mill. kr. at gøre godt med, og hvis vi kan sikre, at de går tilbage til landbruget til fornuftige ting, så vi ikke får de utilsigtede strukturvirkninger, hr. Rønholt åbenbart lige pludselig er blevet så bekymret for, er vi helt åbne over for det.

Det, der er vigtigt for os, er at få en kunstgødningsafgift, og dette lovforslag skal fuldt ud finansieres ved en kunstgødningsafgift.

Vort andet kritikpunkt er, at der satses alt for lidt på biogasanlæg. I bemærkningerne til § 3 står der bl.a.:

»Der vil blive fastsat nærmere bestemmelser herom« – altså støtte til opbevaringsanlæg i forbindelse med fællesanlæg – »efter forhandling med de berørte ministre. Nærmere bestemmelser vedrørende fælles biogasanlæg fastsættes således efter forhandling med energiministeren.«

Det mener jeg ikke vi skal finde os i. Det skal vi tage stilling til. Det vil vi have lov til at bestemme. Jeg håber, at der er et flertal her i folketinget, der vil bestemme det i forbindelse med denne lovgivning. Vi vil have en støttepolitik, som fremmer biogasanlæg.

Jeg synes, det er spændende, at kommunerne har fået en særlig rolle i forslaget. Det vil jeg sige et forsigtigt ja til, men så vil prisen være, at kommunerne skal lave planer for behovet for opbevaringskapacitet i kommunerne. Vi kan bruge en sådan kommunal planlægning til at sikre, at man i kommunerne tager stilling til, hvor der skal ligge biogasanlæg, hvor der skal etableres fællesanlæg, osv.

Jeg vil give et plus til forslaget, fordi der er en graderet tilskudsramme; man hjælper faktisk de mindste mest. Det synes jeg er et rigtigt princip. Jeg kunne godt have ønsket, at vi ligefrem helt kunne fritage nogle af dem, der er bedst aflagt, for at få tilskud,

fordi de kommer sent med dette. Men det er noget af det, vi må se på i udvalget.

Overordnet kommer vores indsats til at handle om at få en kunstgødningsafgift til fuldt ud at dække miljøstøtten og for det andet om at få stillet et apparat på benene, der sikrer, at de mange penge, vi kaster ud til dette, bliver brugt også i en energipolitisk sammenhæng, så vi får etableret biogasanlæg.

(Kort bemærkning).

Rønholt (KF):

Hr. Gade citerer mig korrekt for at være bekymret for strukturudviklingen, når disse investeringskrav skal opfyldes. Men jeg sagde også, at det konservative folkeparti er tilhænger af princippet om, at det er forureneren, der skal betale. Hvis man går ind i en debat om en afgift på handelsgødning, bryder vi dette princip. Det er indkomstfordeling. Jeg er godt klar over, at det er helt i tråd med socialistisk folkepartis almindelige politiske holdning, men det er i strid med almindelig praksis, at man pludselig lader ikke-forureneren betale for forureneren.

(Kort bemærkning).

Gade (SF):

Nu skal jeg ikke belære en kollega, men jeg kunne foreslå min kollega at tage en samtale med den nuværende formand for teknik- og miljøudvalget i Fyns amt, hr. Henning Andersen, som er kollega til hr. Rønholt. Jeg har hørt hr. Henning Andersen udtale offentligt, at vi ikke kommer uden om, at også ved de kornproducerende landbrug, altså de steder, hvor man ikke har animalsk gødning, har vi grundvandsproblemer, nitratproblemer.

Jeg forstår, at det, hr. Rønholt er ved at sige her, er, at de kornproducerende landbrug ikke er skyld i disse problemer, og derfor skal de ikke være med til at betale. Punkt 1: det er det samlede kvælstofforbrug, der er problemet. Punkt 2: jeg synes, det er helt fint, at også de kornproducerende landbrug, der har haft alt for mange økonomiske fordele af vores landbrugspolitik, er med til at betale til de mindre husdyrproducenter.

(Kort bemærkning).

Rønholt (KF):

Det glæder mig trods alt, at hr. Gade er begyndt at lytte til konservative medlemmer af folketinget som rådgivere.

Jeg vil dog lægge mere vægt på forskningsresultaterne. Jeg har læst flere artikler af forstanderen for Askov Forsøgsstation. Det er videnskabelig forskning, der er foregået dér igennem flere generationer, og der er fra Askovs side ikke fundet anledning til at blande disse ting sammen.

Handelsgødning har ikke noget at gøre med denne forureningsdebat. Det er to isolerede ting, vi taler om. Det har noget med jordbundsforhold at gøre, og det har noget med koncentrationen af husdyr at gøre. Handelsgødning er et helt andet emne, som vi måske skal diskutere ved en anden lejlighed. Det er at blande de to ting sammen, og det mener jeg ikke denne debat skal bruges til.

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Der er endnu et par korte bemærkninger.

(Kort bemærkning).

Gade (SF):

Det er, som om vi haft denne diskussion før.

Jeg vil spørge hr. Rønholt, om han ikke læste de bilag igennem, vi fik fra miljøstyrelsen sidste år, med forskningsresultater og synspunkter på dette spørgsmål. De udtalelser, der kommer her, tyder på, at hr. Rønholt ikke har læst alle de svar, vi fik sidste år, da vi behandlede dette spørgsmål.

Vi har jo dygevis af argumentation og videnskabelig påvisning af, at det er den samlede kvælstofbelastning, der er problemet vedrørende vort grundvand. Det kan nok diskuteres, hvordan det ligger med vort overfladevand, men vedrørende vort grundvand er det det samlede kvælstofforbrug, der er problemet.

(Kort bemærkning).

Camre (S):

Jeg synes, det er fantastisk, at hr. Rønholt vil gøre dette problem til et spørgsmål om naturgødning og kun det og hævder, at kunstgødning er et helt andet problem, og at det skal vi se på i anden sammenhæng. Det var det, jeg understregede i min tale: vi kan

overhovedet ikke tale NPO-forurening, medmindre vi inddrager kunstgødningen.

Jeg vil godt have lov til meget kort bare at citere et lille afsnit af Mikael Lynnerups bog »Galten Særimner«, som jeg nævnte her før, og hvor han henviser til en undersøgelse foretaget i England, bestilt af The Royal Society og med et forskerteam, der bestod af de mest fremtrædende folk fra Englands forskningsinstitutioner. Jeg citerer bare et kort afsnit:

»I rapporten hedder det blandt andet, at der forventes en stadig vækst i forbruget af letopløselige kvælstofgødninger i planteavlen, og at denne vækst kan medføre alvorlige økonomiske og sociale konsekvenser. Det forventes, at en betydelig andel af de nuværende vandindvindingsanlæg i løbet af de kommende 20 år ikke længere vil kunne levere vand, som har et nitratindhold, som ligger inden for den fastsatte maksimalværdi, og rapporten peger på det stadig stigende forbrug af kvælstofholdig kunstgødning som den væsentligste forklaring på denne udviklingstendens. Rapporten noterer, at mens der før 2. verdenskrig blev brugt ca. 50.000 t kunstgødning i det engelske landbrug, så bruges der i dag 1,3 mill. t, og med den nuværende stigningstakt forventes der et samlet forbrug på ca. 2 mill. t ved år 2000.«

Det er altså engelske tal. Det er helt parallelt i Danmark. Det er den intensive brug, jeg vil næsten sige, det er overforbruget af kunstgødning, der skaber en meget, meget væsentlig del af dette problem, og der bliver ingen enighed om dette lovforslag i folketinget, det bliver ikke gennemført i folketinget, hvis ikke kunstgødningen inddrages.

(Kort bemærkning).

Bjørn Westh (S):

Også jeg finder, at hr. Rønholt ser alt for snævert på dette her. Jeg synes, hr. Rønholt også skulle lade det indgå i sine overvejelser – når man fastholder princippet om, at det er forureneren, der skal betale – at den planteproducerende landmand jo også har en fordel af, at der er nogle animalske producenter, der kan omsætte de planteafgrøder, der kommer, og derved skabe en merværdi også på planteavlen. Derfor synes jeg, hr. Rønholt skulle lade være med at splitte landbruget op i denne diskussion og i stedet sige, at der er

[Bjørn Westh]

noget rimeligt i, at alle – fordi der også er forureningsproblemer for andre end de animalske producenter – er med til at løfte denne opgave inden for landbruget.

(Kort bemærkning).

Rønholt (KF):

Jeg startede min ordførertale med at nævne, at vi startede på det, der hed opbevaring af naturgødning, og at det var det felt, vi vidste noget om, det var det, der var forsket omkring. Jeg nævnte overhovedet ikke noget om problemet i forhold til handelsgødning. Det blev bragt op ved en senere lejlighed af andre ordførere.

Jeg finder, det er rigtigt, at man adskiller disse to ting. For det første skaber det, som jeg har nævnt, ulighed mellem dem, der forurener, og dem, der ikke forurener.

Dernæst nævnte hr. Camre nogle undersøgelser, som er beskrevet i Mikael Lynnerups bog. Må jeg så have lov til at bruge nogle svar, vi har fået i miljøudvalget, som belyser det forhold, at uanset om der drives landbrug eller ej, så har vi en eller anden form for omdannelse af organisk materiale i jorden, som på et eller andet tidspunkt omdannes til nitrat, og det hvad enten der drives landbrug eller ej, og selv om man slet ikke bruger handelsgødning. Der er nogle, som gerne ser, at hele Danmarks areal bliver lagt ud til kløvergræs. Kløver alene vil skabe lige så stor forurening som handelsgødningstilførte markafgrøder. Det skal vi bare være opmærksomme på, og vi skal være klar over, at der længe ikke er forsket nok i disse forhold til, at vi kan tage stilling til det.

Det indkomstfordelingsmæssige mener jeg ikke vi skal medtage i denne debat.

(Kort bemærkning).

Sønderby (V):

I dag er det altså ikke mig, der lider af forfølgelsesvanvid, men jeg har alligevel lyst til at komme med en enkelt bemærkning, fordi jeg synes, at denne debat kommer lidt væk fra emnet.

Vi diskuterer et forslag til miljøforbedrende investeringer i landbruget. Det var vi enige om, da vi vedtog NPO-handlingsplanen, at der skulle komme et forslag om, og at finansieringen af det skulle være på plads.

Miljøministeren er kommet med et forslag, så det synes jeg vi skulle kigge på. Så kan vi senere tage de øvrige ting op, som jeg er meget enig med hr. Camre i ligger i NPO-handlingsplanen, men det er andre ting.

Vi havde jo en debat i sidste uge om affaldsproblemerne, og vi havde også en debat i forbindelse med NPO-handlingsplanen om fosforudledning osv. Disse ting må vi tage op efterhånden, og det blev da også fra flere ordføreres side sagt, ikke fra venstres side, men fra andre sider, at man måske skulle kigge på afgiftsproblematikken.

Men det er lidt ensidigt, når man her i dag kun fokuserer på kunstgødningsproblematikken – i betragtning af prisudviklingen på handelsgødning – siden NPO-handlingsplanen blev lavet, og prisen på korn. Forholdet imellem de to er ændret kolossalt, og forbruget af handelsgødning falder i øjeblikket, fordi dette forhold er så skævt.

Derfor synes jeg, det er skammeligt, at vi skal have denne diskussion her i dag. Jeg synes, vi skulle prøve at få den finansieringsform på plads og så tage debatten om de andre ting i handlingsplanen en anden gang. Det gælder både rensningsanlæg, fosforudledning og den debat, vi havde sidst om affaldsproblemerne. Lad os prøve at holde tingene hver for sig.

(Kort bemærkning).

Camre (S):

Jeg vil gerne sige til hr. Sønderby, at det ikke har nogen større mening at tale om problemerne i forbindelse med bekæmpelse af nitratforureningen, hvis vi ikke drøfter spørgsmålet om, hvordan vi får substitueret noget af kunstgødningen væk og brugt naturgødning i stedet for. Vi får ikke løst problemerne, hvis ikke vi gør noget i denne sammenhæng. Jeg nævnte eksempelvis selv støtte til nye og moderne metoder til udbringning af naturgødningen, som kunne gøre det muligt, om jeg så må sige, på en mere økonomisk måde at udnytte naturgødningen i forhold til en tilbagetrængning af kunstgødningen.

Det er et centralt element i det, og derfor kan man ikke sige: lad os nu dele tingene op, nu snakker vi i øjeblikket kun naturgødning, og en anden gang snakker vi så om kunstgødningen. Tingene må ses i sammen-

[Camre]

hæng, fordi der er en substitutionsmulighed, og fordi det, vi gør i forbindelse med dette lovforslag, er centralt for, om denne substitution lykkes.

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Vi er tilbage til ordførerrækken.

Lone Dybkjær (RV):

Jeg skal lige starte med en enkelt bemærkning til hr. Sønderby, som åbenbart er noget optaget af, at jeg i en Radiotingsudsendelse er kommet til at sige, at han led af forfølgelsesvanvid. Jeg lægger såmænd ikke mere i det, og det skal ikke tages mere højtideligt, end når man siger det samme om kvinder, når de ind imellem siger et par ord om ligestilling. Jeg tror, der er en klar parallel dér.

I øvrigt synes jeg, det er vigtigt at fastholde, at dette lovforslag, som nogle ordførere jo har været inde på, også er en opfølgning af NPO-planen, og at vi derfor ikke bare kan tage en diskussion om naturgødningen, men også er nødt til at tage en diskussion om handelsgødningen.

Så skal jeg i øvrigt ikke bidrage til, at vi går helt tilbage til dengang, da vi vedtog NPO-planen, men blot repetere, at vor opfattelse dengang var og fortsat er, at der er bidrag fra begge sider: der er bidrag fra både handelsgødningen og naturgødningen. Det, vi her behandler, er så i første række en miljøstøtte til husdyrbruget, men jeg synes, det er vigtigt at fastholde, at begge ting er inde i det, og at det ene ikke kan løses isoleret fra det andet.

Til hele diskussionen om, at der også – og det er også til hr. Rønholt – foregår nogen omdannelse i naturen, vil jeg sige, at det er jo så rigtigt, som det er sagt. Det gør der, men det er jo ikke problemet; problemet er mængden. Det er jo ikke problemet, at der er nitrat i vandet, men det er mængden af nitrat i vandet. Derfor er der ikke noget særligt sigende i at henvise til naturen, for i naturen er der en eller anden form for balance, men problemet opstår, når vi andre blander os i den. Det siger jeg også, fordi det er vores opfattelse, når vi diskuterer hele dette spørgsmål, at det er vigtigt at fremme en udvikling, hvor det er muligt at anvende naturgødning økologisk, men der skal også fremmes en udvikling, hvor handelsgødningen ikke blot

anvendes økonomisk, men også anvendes økologisk.

Her er jeg enig med de ordførere, der har været inde på, at når vi diskuterer NPO-planen, så er vi også nødt til at diskutere hele landbrugets udvikling. Det er fuldstændig afgørende for diskussionen om, hvad det er for en miljøstøttelov, vi skal have, hvordan vi skal forholde os til hele forureningsproblemet.

Det er ikke nemt, men jeg tror, at vi i øjeblikket er inde i en utrolig strukturomlægning i landbruget, måske på linje med, hvad vi så i 1700-tallet, hvor der skete en omlægning meget hurtigt, på 20-30 år. Derfor risikerer vi her at lave en lovgivning til et landbrug, der ikke længere eksisterer. Og så er vi jo sådan set lige vidt. Og derfor kan vi ikke vedtage denne plan, uden at vi også får diskuteret, hvad det er for en udvikling, vi vil have i landbruget, og diskuteret, om vi bryder os om den udvikling, der sker i landbruget i øjeblikket.

For vort vedkommende – ikke fordi jeg skal slå mig op som landbrugspolitisk ordfører her i dag – vil jeg dog gerne sige, at den udvikling, vi vil fremme, ikke er den storkoncentration, vi ser rundt omkring. Det, vi godt vil fremme, er en anden form for landbrugsudvikling, bl.a. fordi vi tror på, at vi ikke kan håndtere storkoncentrationen i landbruget rent økologisk, rent miljømæssigt. Derfor vil vi fremme en udvikling, der støtter familiebruget og deltidslandbruget osv.

Når jeg også nævner koncentrationen af dyr, er det selvfølgelig ikke blot et miljømæssigt synspunkt, men så sandelig også et dyreværnssynspunkt. Vi har snakket meget om burhøns, og vi har jo også – socialdemokratiet og de radikale – udarbejdet et forslag vedrørende burhøns, men hvad er det, der foregår inden for svinebruget? Er det meget bedre end det, der foregår i forbindelse med burhøns? Det er det formentlig ikke. Derfor kan det ikke nytte noget, at vi diskuterer dette her uden også at kikke på spørgsmålet om koncentration af dyr.

Så skal jeg til sidst sige noget om finansieringen. Det er vores opfattelse, at midlerne til denne ordning ikke skal tages fra miljøministeriet. Midlerne skal tages fra landbrugsministeriet. Om det så skal ske på den ene eller på den anden konto, skal jeg ikke blande mig i. Jeg har selvfølgelig nogle meninger

[Lone Dybkjær]

om, hvor det kan ske, men det skal jeg ikke komme ind på her. Og hvis det ikke kan lade sig gøre, må vi altså forhøje totalrammen for finansloven.

Endelig er der spørgsmålet om afgifter. Vi er tilhængere af afgifter som et styringsmiddel, men det er også vigtigt, at vi sikrer, at det er en rent fiskal afgift, hvis vi går ind for afgifter på dette område i en størrelsesorden, der blot skal finansiere de 200 mill. kr., hvad der kan være rimeligt i første omgang. Derfor bør vi diskutere det i sammenhæng med, hvad det i øvrigt vil betyde for landbruget, sådan at vi ikke pålægger nogle afgifter, der præcis fremmer den udvikling, vi ikke ønsker.

En 10 pct.s afgift på handelsgødning vil næppe ændre på noget som helst, og derfor bliver vi nødt til at sammenligne den med, hvilke andre fiskale midler vi har. Hvilke andre midler har vi i forbindelse med vores finanslov? Vores endelige stillingtagen vil afhænge af det.

Vi er generelt tilhængere af afgifter som styringsmiddel. Vi mener ikke, at beløbet skal tages fra miljøministeriet, det skal tages fra landbrugsministeriet, og så må vi under det videre udvalgsarbejde finde frem til, hvordan det kan ske.

Jeg vil godt som en slutbemærkning sige, at jeg mener, at miljøministeren udmærket, uanset at diskussionen her ikke er færdig, kan gå i gang med det nødvendige forsknings-, udrednings- og udviklingsarbejde inden for de beløbsrammer, som er anført her i lovforslaget – det kan også være, de skal være større – og det kan ikke ske for tidligt. Det vil sige, at jeg vil anbefale miljøministeren allerede den 1. januar at gå i gang med dette arbejde, uanset at selve loven først skal virke fra midten af 1986, hvis lovforslaget vedtages.

Birgith Mogensen (CD):

Vi er med det foreliggende lovforslag på rette vej i spørgsmålet om forurening i landbruget. Det er med dette forslag igen bevist, at det ikke kun er i ord, men også i gerning, denne regering vil gøre noget for en forbedring af vore omgivelser.

Jeg vil gerne her gentage, hvad der hele tiden har været CDs holdning i debatten om forurening: CD vil ikke være med til at for-

cere udviklingen, vi vil i tæt samarbejde med de berørte instanser søge løsninger, der tilgodeser den luft, det vand og den jord, vi alle er afhængige af.

Vi kan ikke følge socialdemokratiet, når det ensidigt erklærer, at miljøhensyn kommer forud for hensynet til arbejdspladser. Vi vil, at disse to dele af samme sag går op i en højere enhed. Den er ikke spor let at finde. CD står ikke her og siger, at vi har den og den løsning, men vi siger, at vi vil samtale med alle, der har tanker om, hvordan vi kommer videre henimod en renere verden.

Det foreliggende lovforslag er i god overensstemmelse med de tanker, vi bl.a. i udvalget har fået forelagt omkring en miljøvenlig håndtering af gylle. I ministerens bemærkninger til lovforslaget står der jo netop, at den foreslåede støtte skal kunne ydes til landmænd, der f.eks. vælger at gå fra fast gødning til gylle. I det omtalte hæfte om håndteringen af gylle ser vi netop et udtryk for de tanker, vi førhen efterlyste. Det er altså muligt at komme videre.

Vi bevæger os her på en måde, der ikke pålægger den enkelte landmand urimelige byrder, som i sidste instans vælttes over på forbrugeren. Kan vi fastholde den linje, sker det med CDs helhjertede støtte.

Vi kan derfor varmt anbefale det foreliggende lovforslag, idet vi ser frem til de af ministeren i bemærkningerne omtalte yderligere redegørelser på området, så helhedsbilledet af indsatsen bliver tydeligt.

Anne Grete Holmsgård (VS):

Da hr. Rønholt var heroppe for et stykke tid siden for at snakke om, at kunstgødningsforbruget jo egentlig ikke havde noget med denne sag at gøre, og at det måske i det hele taget var tvivlsomt, om det havde noget med forurening fra landbruget at gøre, kom jeg til at tænke på, om hr. Rønholt, hvis han nu havde en eller anden gammel bil med totalt nedslidte dæk – det har han forhåbentlig ikke – så også ville konkludere på den måde: o.k., vi skifter højre forhjul i år, men heldigvis har hverken venstre forhjul eller de to baghjul noget som helst med denne sag at gøre, så dem ser vi stort på. Det tror jeg såmænd ikke han ville. Men når det kommer til landbruget, så går det fuldstændig bananas for ham. Så har den ene type gødning ikke

[Anne Grete Holmsgård]

noget som helst med den anden type gødning at gøre. Det, der siver i jorden, er to vidt forskellige ting, og den ene ting siver slet ikke.

Det er jo temmelig indlysende efter de alenlange debatter, der har været herinde, i miljøudvalget, i dagspressen, alle mulige steder, ved offentlige møder i organisationerne osv., at de to ting hænger nøje sammen, og de må selvfølgelig også diskuteres sammen her. For os at se hænger de sammen, og derfor skal vi også diskutere nedbringelse af kunstgødningsforbruget, når vi diskuterer opbevaringsfaciliteter til naturgødningen fra de forskellige landbrug. Og jeg kan ikke se, at der er kommet noget mere rimeligt bud på en begrænsning af forbruget end en kunstgødningsafgift. Det er meget rimeligt at starte med den nu og i hvert fald sikre sig, at denne kunstgødningsafgift bliver af en sådan størrelsesorden, at den i det mindste giver fuld dækning for de udgifter, der kommer i forbindelse med opbevaringen for de enkelte brug og forhåbentlig da også i forbindelse med biogas.

Her vil jeg lige gøre opmærksom på, at det jo faktisk er sådan, at kunstgødningsforbruget pr. hektar er stigende. Jeg skal ikke kunne sige, om der her i løbet af sommeren 1985 har været tale om et fald, men hvis hr. Sønderby mener det, så må han komme op og dokumentere det. Da vi i foråret diskuterede kunstgødningsforbrug og nitratforurening, var det klart, og der var dokumentation for, at kunstgødningsforbruget pr. hektar var stigende, altså ikke bare alt i alt, men pr. hektar, og at de tal, der stod i NPO-redegørelsen, allerede var stærkt overskredet, fordi der havde været en stigning i forbruget på 10 pct., siden de tal var lagt frem.

Så vil jeg godt sige om selve det lovforslag, ministeren har lagt frem for os, at jeg synes, der er lagt alt, alt, alt for lille vægt på biogasanlæg. Jeg er overhovedet ikke tilfreds med formuleringer, der går på, at spørgsmålet endnu ikke er undersøgt godt nok, og at det skal henlægges til en diskussion mellem energiministeren og miljøministeren og formentlig jo i realiteternes verden også landbrugsministeren. Det er simpelt hen for lidt. Det skal være på plads, inden der bliver vedtaget noget, der ligner dette lovforslag eller forslaget i en ændret form.

Det er simpelt hen vigtigt, fordi det er fuldstændig tåbeligt nu at begynde at gå ind i en støtteordning, hvor biogassen bare bliver skudt ud på en sidelinje, når det er oplagt, at der er en stor gevinst ved først at udnytte gyllen og gødningen i så stor udstrækning, som det overhovedet kan lade sig gøre – i biogasanlæg – selvfølgelig helst i kollektive biogasanlæg, som bliver tilknyttet et fjernvarmesystem, men muligheden for individuelle biogasanlæg eksisterer også. Det skal simpelt hen på plads, inden vi får lavet denne støtteordning, for ellers kører vi derudad, og så kommer der en struktur, der er baseret på alt andet end en biogasudnyttelse. Den vil så komme oveni om en 3–4 år, og så bliver det endnu vanskeligere.

Jeg kan måske se nogle muligheder i, at ministeren selv har inddraget kommunerne i dette spørgsmål, selv om jeg var noget tvivlende, da jeg læste lovforslaget, med hensyn til, om det egentlig var en god idé. Men hvis det f.eks. sker i form af, at kommunerne bliver bedt om at lave en kortlægning af de enkelte naturgødningproducerende brug – det er dem, vi kalder dyrebrugene, ikke? – sådan at man får et klart billede af, hvor der er mulighed for at opbygge kollektive biogasanlæg, og hvor der er mulighed for at opbygge individuelle biogasanlæg, så kunne det være en god idé, for så har vi et klart billede af, hvordan biogasanlæg egentlig kan udnyttes. Så kan man gå i gang med en støtteordning, som bliver miljømæssigt mere forsvarlig, energimæssigt mere forsvarlig og økonomisk også langt mere forsvarlig end det, der er lagt op til i dag. Så det mener jeg oplagt vil være et vigtigt element at diskutere i udvalget, og det ser det ud til at der er et flertal der er indstillet på.

Det ser også ud, som om der er et flertal, der mener, at man skal diskutere en kunstgødningsafgift, selv om jeg egentlig synes, at fru Lone Dybkjær var mindre klar i dag end under den tredjebehandling den 31. maj 1985, hvor fru Lone Dybkjær sagde – og jeg citerer fra sp. 11311 i folketingets forhandlinger 1984-85:

»... jeg kan med det samme sige, at udgangspunktet for os vil være – det tror vi simpelt hen er nødvendigt – at der under en eller anden form indgår en afgift på handelsgødning.«

[Anne Grete Holmsgård]

Det håber jeg selvfølgelig stadig væk er de radikales holdning, for ellers er det, som om der er nogle ting, der smuldrer, uden at der er nogen rimelighed i det.

(Kort bemærkning).

Sønderby (V):

Fru Anne Grete Holmsgård spurgte, om jeg kunne bevise, at handelsgødningforbruget var faldende. Ja, det kan jeg da sagtens; jeg kunne tage min egen markplan hjemme fra, fru Anne Grete Holmsgård, for som jeg sagde, bevirker forholdet imellem en stigende pris på handelsgødning og en faldende kornpris selvfølgelig, at en landmand med lidt økonomisk forståelse uden at have studeret det i mange år da ikke vil bruge handelsgødning til en stigende pris, når kornprisen er faldende. Og derfor vil tallene i de næste år vise et faldende forbrug af handelsgødning. Det er en helt naturlig udvikling. Så har landbruget jo i øvrigt sat en mængde EDB ind på markstyring, hvor man nøje følger det forbrug, som de forskellige ting, man sår på marken, giver anledning til. Enten det er vintersæd eller det er noget andet, man sår, så følger man forbruget og gøder efter det. Derfor behøver fru Anne Grete Holmsgård ikke at være så bange.

Når jeg nu er på talerstolen, vil jeg gerne støtte fru Lone Dybkjærs forslag til miljøministeren om, at forskningen skal sættes i gang, for der kan ikke forskes nok i disse ting. Jeg er enig med hr. Camre i, at vi også skal forske i biogas og alle de ting, men det er noget, der tager lang tid, og derfor er jeg enig i, at det er noget, vi må sætte i gang omgående.

Så vil jeg også gerne sige i forbindelse med det, fru Anne Grete Holmsgård sagde, at det, at vi lægger det ud til kommunerne at vurdere støtteansøgningerne, altså at de vil blive vurderet lokalt, absolut må være et plus. Efter det kommunalvalg, vi har overstået nu, er der jo ingen, der er i tvivl om, at det ude i kommunerne er nogle ansvarsbevidste folk, der er valgt til at vurdere disse ting. Derfor er det meget vigtigt i forbindelse med dette lovforslag, at det bliver de lokale, der vurderer behovet og også de støtteforanstaltninger, der skal laves.

(Kort bemærkning).

Anne Grete Holmsgård (VS):

Nu svang jeg mig faktisk slet ikke så højt op, hr. Sønderby, som til at anmode om et teoretisk foredrag om prisrelationer eller en eller anden form for spåkoneri med hensyn til, hvordan det vil gå i de kommende år.

Det, jeg sagde, var, at mig bekendt var kunstgødningforbruget stigende pr. hektar, og det har det været i hvert tilfælde til og med 1984. Så sagde jeg, at jeg ikke kender tallene for 1985, men hvis hr. Sønderby kender dem og der er tale om en modsat tendens, så må han selvfølgelig gerne komme op og sige det, men det gjorde han altså ikke.

Men bortset fra det er problemet jo ikke kun stigningen. Problemet er, at vi allerede er oppe på et så forrygende højt kunstgødningforbrug pr. hektar plus et naturgødningforbrug oveni, at det simpelt hen forurenar vores grundvand, og selv om vi griber ind nu, så viser effekten sig ikke før om 10-15 år, måske først om 20 år. Derfor gælder det om at handle nu, og man kan ikke hæn-ge sin hat på, at det måske falder lidt i de kommende år, for det løser ikke problemet. Uanset om kunstgødningforbruget falder lidt de næste par år, vil der alligevel i mange år fremover være tale om stigende nitratforurening af vores grundvand.

(Kort bemærkning).

Dohrmann (FP):

Jeg synes ærlig talt, at det lyder deprime-rende - det er nok for stærkt et ord, men så pudsigt i hvert fald - at fru Anne Grete Holmsgård står heroppe og siger, at landbruget anvender for meget kunstgødning. Jeg vil gerne spørge: hvilke forudsætninger har fru Anne Grete Holmsgård for at vurdere dette? Jeg vil vove den påstand, at landmænd vær-ner absolut lige så meget om miljøet, som alle andre gør, og derfor er den slags påstan-de fuldstændig utilstedelige.

(Kort bemærkning).

Sønderby (V):

Jeg beklager, at jeg ikke har min markplan med, for så kunne jeg have bevist over for fru Anne Grete Holmsgård, at vi har et væ-sentlig mindre forbrug af handelsgødning i år, netop fordi prisrelationerne bliver ringe-re. Fru Anne Grete Holmsgård kender disse

[Sønderby]

tal fra NPO-handlingsplanen, men den ligger jo så langt tilbage, og da var prisen på handelsgødning meget lav og kornprisen meget høj, og det kan da godt være, at man måske brugte lidt rigeligt, inden man fik markstyring osv. ind i landbruget. Men det ligger jo i jorden, og selv en handlingsplan med et stort flertal her i folketinget kan ikke trække det op af jorden igen.

Det, vi skal prøve at undgå, er, at vi i fremtiden bruger for meget, og at det sker ad naturlig vej. Det er derfor, jeg siger, at det ikke er den debat, vi skal have i dag. Vi skal prøve på at få den stigende mængde staldgødning, naturgødning, fordelt noget bedre og over nogle flere måneder. Det er det, ministerens lovforslag lægger op til. Det er det, vi drøfter her i dag.

(Kort bemærkning).

Anne Grete Holmsgård (VS):

Jeg synes efterhånden, det er ved at blive lidt pullimut. Jeg sagde meget tydeligt til hr. Sønderby, at det ikke var NPO-tallene, jeg baserede mig på, men de supplerende oplysninger, der er kommet siden da om kunstgødningsforbruget, som de står i Landbrugsmagasinet og andre magasiner med den tilknytning, og dem læser hr. Sønderby vel også.

Så synes jeg i øvrigt, hr. Sønderby har en helt forrygende tillid til, at man ad en eller anden naturlig vej vil løse disse problemer. Det vil man ikke, og det er vi altså heldigvis et par stykker der ikke rigtig tror på at der er noget hold i.

Til hr. Dohrmann vil jeg sige: min simple forudsætning er, at jeg kan læse, hr. Dohrmann, og at jeg rent faktisk gør det.

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Vi er tilbage i ordførerrækken.

Steffensen (KrF):

Det foreliggende lovforslag om støtte til miljøforbedrende investeringer i landbrug m.v. er jo en følge af det beslutningsforslag om nedbringelse af forureningen med næringsalte og organisk stof, som folketinget vedtog i stor enighed i foråret. Dengang var der bred enighed om, at det var nødvendigt med disse tiltag. Den enighed er der stadig. Det blev dengang lovet, at ministeren i be-

gyndelsen af denne samling ville komme med en plan over, hvordan denne økonomiske støtte skulle være. Det er den, vi har nu.

At der er et behov for denne støtte, er jo hævet over enhver tvivl, også selv om man holder fast ved princippet om, at det er forurenere, der betaler. Lovforslaget er også i overensstemmelse med princippet, idet landbruget jo betaler langt den største del af disse investeringer. Det er naturligvis også både rigtigt og korrekt, men jeg synes, det er vigtigt også her at gøre sig klart, at dette lovforslag jo også er et led i den samme gode udvikling, som vi så i foråret, idet landbrugets organisationer er klar over, at vi er nødt til at sætte disse ting i værk nu, og de kan også i princippet stå bag det lovforslag, som vi har til behandling i dag.

Vi finder i kristeligt folkeparti, at der er god balance i ministerens lovforslag, og at det derfor er forsvarligt. Vi er meget tilfredse med, at der er en prioritering, der gør, at man særligt hjælper de mindre brug, og det mener vi er absolut nødvendigt for at bevare det nuancerede billede af vort samfund og af vort landbrug, som vi ønsker fremmet.

Så synes jeg i øvrigt også, man skal glæde sig over, at udviklingen de sidste 5 år eller mere har været meget positiv i retning af, at landbruget jo selv har udvist stor miljøbevidsthed, og vi kan da kun være med til at tilskynde til, at det kan fortsætte. Det har også givet sig udslag i, at der er ganske mange landmænd, både små og store brug, der i 1985 har foretaget ganske store investeringer i tiltro til, at der nok kom et eller andet, der kunne være med til at hjælpe dem, også med hensyn til at få støtte til disse store investeringer.

Der er nogle af disse brug, der er kommet i klemme, idet de har foretaget investeringer i 1985, som der i hvert fald lige for tiden ikke er midler til at hjælpe dem med. Jeg har lyst til at spørge ministeren, om han også, når vi nu vedtager dette lovforslag engang, vil sørge for, at vi på en eller anden måde kan være med til at hjælpe de landmænd, som i tiltro til, at vi skulle gøre noget på området, allerede har taget fat på problemerne, inden det blev dem, om jeg så må sige, strengt pålagt, således at også de kan komme med ind i en støtteordning og ikke kommer til at stå med investeringer, som de ikke kan magte.

[Steffensen]

Vi kan varmt støtte lovforslaget og håber, at vi kan få det vedtaget snart.

Dohrmann (FP):

Jeg tror, man rolig kan sige, at samtlige partier her i folketinget er interesserede i, at vi har så godt et miljø som muligt. Det, der desværre bare er sket, er, at mange partier – og det gælder ikke bare venstrefløjspartierne – har gjort den grønne sag ligesom til noget politisk lefleri, og at man derved kommer ud på overdrevet i en så uhyggelig grad, at det næsten ikke kan beskrives; og det er synd.

Nu hørte vi her lige for et øjeblik siden VS' ordfører, og jeg skal da slet ikke bestride de kvalifikationer, ordføreren har, men jeg synes, det er groft, og jeg synes, det er utilstedeligt, at en forholdsvis ung dame skal stå her på folketingets talerstol og faktisk kalde samtlige landets landmænd eller bønder, eller hvad man vil kalde dem, for nogle store svin, som ikke har en pind forstand på det, de har med at gøre. Det er i realiteten det, der ligger bagved, og det er jo – det har vi jo bl.a. set her op til kommunalvalget – en fin sag. Jo grovere man fremstiller den, og jo mere man hænger folk ud, jo flere stemmer giver det. Det er i det lys, at hele miljødebatten, også her i folketinget, bliver ført.

Om det foreliggende lovforslag vil jeg godt sige, at det kan vi selvfølgelig ikke støtte. Det er jo ikke uden grund, at den nuværende miljøminister bliver rost i høje toner af socialdemokratiet og af de øvrige venstrefløjspartier. Han sprang jo med på den galej her, da man indgik forlig om beslutningsforslaget om næringssalte og organisk stof. Her har vi altså en af konsekvenserne, nemlig ministerens lovforslag i dag. Man indgår et forrykt forlig, kalder landmændene nogle grise, forsøger at spille på det politiske hykleri, kaprer stemmer, og så vedtager og beslutter man altså nogle ting, som er fuldstændig ude af trit med virkeligheden, og som vil være ensbetydende med, at det store, valutaskabende landbrugserhverv, vi har, sandsynligvis, hvis denne udvikling fortsætter, vil ende for så vidt angår vores mejeriprodukter i nøjagtig samme situation, som vi er i med æggene i dag, nemlig at æggene altså er noget, vi må importere fra udlandet til vores ellers såkaldt rigtige landbrugsland Danmark. Det er nøjagtigt det, man er i færd med. Det er er-

hvervsfjendsk, det er uden fornuft, det, man her er i gang med.

Miljøet skal selvfølgelig bevares, og hvis man virkelig mener de ord, hvorfor pokker har man så f.eks. ikke for lang tid siden fået stoppet dumpning af gifttromler i Nordsøen o.lign.? Det er forureningsbekæmpelse, det er også mange andre ting, som virkelig ville være til gavn for miljøet. Men det, man her har gjort, er, at man er faldet over en bestemt befolkningsgruppe. Det skal der kapres stemmer på. Besætningerne vil selvfølgelig blive solgt, fordi man ikke har råd til de store investeringer, og dermed vil vi ud over, at vi skal til at importere og dermed ikke får nogen valutakroner i kassen, være derhenne, at det erhvervsliv, som har skabt vores velfærdssamfund, bliver ødelagt.

Vi kan selvfølgelig ikke støtte dette lovforslag, og det er beklageligt, at den nuværende regering er hoppet på den galej. Man har brugt mange ord på at skælde fru Ritt Bjerregaard ud, men i realiteten er det fru Ritt Bjerregaards linje, man kører her, og det er synd og skam. Regeringen kan ikke tillade sig at kritisere nogen som helst, heller ikke fru Ritt Bjerregaard, for som sagt: linjen, man her kører, er den samme.

Miljøministeren (Chr. Christensen):

Jeg vil gerne takke for den debat om landbrugets miljøforhold, vi har haft på baggrund af lovforslaget om støtte til landbrugets miljøforbedrende investeringer i de kommende år.

Det er med stor glæde, jeg har registreret den forståelse for baggrunden for, at staten må yde landmændene støtte i denne situation. Jeg føler, at forståelsen er stor i folketinget netop for dette. Vi må ikke glemme, at her er tale om milliardinvesteringer i løbet af en kortvarig periode, og at det kan skabe økonomiske vanskeligheder for nogle landmænd.

Baggrunden for forslaget er som bekendt folketingets beslutningsforslag nr. B 65 om nedbringelse af forureningen med næringssalte og organisk stof fra 31. maj 1985. Heri er det bestemt, at jeg i denne samling skulle fremsætte et lovforslag om en miljøstøtteordning til finansiering af beslutningsforslaget.

I beslutningsforslaget er bl.a. nærmere bestemmelser om indretning af landbrugets an-

[Miljøministeren]

læg til opbevaring af naturgødning, og der er fastsat krav til opbevaringskapacitet for landbrug med over 20 dyreenheder.

Jeg kan i den forbindelse oplyse, at disse bestemmelser nu vil blive fastsat i en bekendtgørelse om husdyrgødning og ensilage, som efter planen skal træde i kraft den 1. januar 1986. Endvidere vil der blive udstedt en række øvrige bekendtgørelser, herunder bl.a. om definition af en dyreenhed og kapacitetsberegning for de enkelte dyrearter.

Det lovforslag, vi behandler, er ikke et udtryk for, at regeringen har gjort op med princippet om, at forureningsbekæmpelse skal betales af forureneren. Regeringen vil ikke forlade dette princip. Men vi har konstateret, at en fuldstændig konsekvent gennemførelse af princippet ikke altid er mulig eller hensigtsmæssig ud fra et samfundsmæssigt synspunkt.

Derfor fastholder regeringen, at landbruget skal betale hovedparten af investeringsudgifterne i forbindelse med gennemførelsen af NPO-handlingsplanen. Men vi er indstillet på at afbøde de værste økonomiske vanskeligheder for landmændene ved, at staten bidrager til investeringerne. Det må være naturligt, at samfundet skrider ind, når det forlanger foranstaltninger gennemført på kortere tid, end det økonomisk kan bæres af erhvervene. Vi ved også, at gevinsten ved investeringerne er hjemme i løbet af 10-15 år, men kravene giver jo her kun en fireårig periode.

Det er anslået, at landbruget skal investere et sted mellem 2,7 og 3 mia kr. over denne fireårige periode, og at støtteordningen vil koste staten ca. 760 mill. kr., hvis hele støtten udbetales som kontant tilskud. Som nævnt er dette skøn dog behæftet med betydelig usikkerhed, bl.a. fordi man ikke kan beregne antallet af landbrug, som vælger at nedlægge husdyrproduktionen i de kommende år, og antallet af brug, som vælger at bygge nye anlæg fremfor at udbedre de eksisterende.

I 1987 vil jeg, som nogle ordførere allerede har bemærket, give folketinget en redegørelse for resultaterne af indsatsen mod NPO-forureningen og herunder også i givet fald fremkomme med et revideret skøn over investeringsomkostningerne.

Det foreliggende forslag har bl.a. været forhandlet med landbrugets organisationer, som kan tilslutte sig det, hvilket jeg lægger

megen vægt på. Jeg synes også, der er grund til at rette en tak til dansk landbrug for positiv medvirken til at finde en løsning på den farlige nitratforurening af vore vandløb, søer og have samt grundvandet.

Jeg ser frem til et konstruktivt samarbejde om lovforslaget i miljø- og planlægningsudvalget.

Herefter skal jeg komme med ganske få kommentarer eller svar til ordførerne.

Hr. Camre er inde på, at finansieringen er uantagelig, og gør også gældende, at man må have en kunstgødningsafgift ind i denne forbindelse. Regeringen kan ikke støtte tanken om en sådan afgift. Beregningerne viser, at en sådan afgift kun vil have en meget begrænset miljømæssig effekt, hvilket fru Lone Dybkjær også var inde på. En afgift på handelsgødning kan derfor komme til at virke kun som en skat på landbrugsproduktionen og forringe de enkelte landbrugs økonomi. Når landbruget samtidig skal betale flere milliarder kroner ved gennemførelse af handlingsplanen, må det findes urimeligt, hvis der skal pålægges yderligere udgifter.

Der er jo også indbygget to styringsmekanismer i brugen af kunstgødning i øjeblikket. For det første er den dyr, og priserne er stadig stigende; det sætter en begrænsning. For det andet ved enhver landmand, at det at bruge kunstgødning er godt indtil en vis grænse. Går man ud over denne grænse, bliver resultatet mindre, men udgiften betydelig større. Der er altså en vis styring her.

Men jeg vil gerne sige til hr. Camre, at tanken om udbringning af naturgødning fra de ejendomme, der har overproduktion, til dem, der slet ingen husdyr har, egentlig er en af ideerne i denne sag. Det er meget vigtigt, at overskudsproduktionen bliver brugt fornuftigt, og vores problem er netop, som hr. Camre var inde på, hvordan vi kan finde materiel til at overflytte den, og hvor vi har rentabilitetsgrænsen for overflytning. Alle disse ting må vi arbejde meget seriøst videre med.

Det er selvfølgelig også et spørgsmål, om sammenholdet i landbruget er stærkt nok til, at vi kan få denne udveksling. De bestemmelser, der nu kommer, vil også indeholde krav om, at der simpelt hen skal foreligge aftale om afhændelse af denne kunstgødning, såfremt man har mere end to storkreaturer pr. hektar. Det må vi tage meget kontant fat

[Miljøministeren]

på, men også samfundsmæssigt er der her en glimrende gevinst at hente, og så kan vi vel være enige om, at det samtidig vil være med til at nedbringe kunstgødningsforbruget.

Hr. Camre var inde på marginaljorderne. Marginaljorderne afgiver jeg nu en redegørelse om, så debatten vil komme ret snart.

Hr. Rønholt var inde på spørgsmålet om forskningsprogrammet. Som også fru Lone Dybkjær har været inde på, er det helt afgørende, at denne forskning nu også sættes ind. Her er vi i samarbejde med landbrugsministeriet, og der er på nuværende tidspunkt enighed mellem landbrugsministeriets og miljøministeriets embedsmænd om at udarbejde en plan over, hvordan vi kan gribe denne forskning an så hurtigt som muligt, og denne plan vil i alt fald foreligge for udvalget inden jul.

Jeg vil naturligt kunne opfølge hr. Rønholts ønsker om, at vi ser på virkningen, når jeg kommer med min redegørelse i 1987. I øvrigt må vi nok sige, at der kan være usikre forhold, der gør det nødvendigt at følge udviklingen ganske nøje for at kunne tackle u hensigtsmæssige virkninger så tidligt som muligt. Det var også det, hr. Sønderby berørte, herunder ikke mindst det spørgsmål, som også andre ordførere var inde på, om ordningen vil føre til en strukturmæssig udvikling, som vi ikke ønsker.

Da flere ordførere har været inde på det, vil jeg gerne meget klart præcisere, at netop differentieringen af tilskudsprocenterne er et udtryk for vores stærke ønske om at undgå utilsigtede strukturmæssige forhold. Jeg vil ikke lægge skjul på, at der en overgang, indtil vi fandt denne løsning, kunne være risiko for, at vi ville sætte 20.000-25.000 familiebrug i svare vanskeligheder. Det har vi ikke ønsket, og derfor er jeg meget taknemlig for de udtalelser, der er kommet fra ordførere, som klart har forstået baggrunden for dette her.

Hr. Sønderby stillede også spørgsmål i relation til bestemmelsen i § 1, stk. 3: »Der kan ikke ydes støtte til virksomheder, der ejes af det offentlige.« Ejers præstegårdene ikke af det offentlige? Hvordan er forholdet mellem præstegårdsforpagteren og ejeren? Vi kender jo forpagterens forpligtelser over for besætning og inventar.

Jeg kan sige, at præstegårde, der er offentligt ejede, efter loven falder ind under be-

stemmelsen om ikke at kunne få tilskud. Men vi vil nu sætte en undersøgelse i gang for at få klarlagt, hvordan forholdet er i relation til forpagterens forpligtelse. Jeg tror, vi må finde frem til en løsning, hvor man bedømmer hvert enkelt tilfælde.

Hr. Gade var også inde på kunstgødningsproblematikken og herunder også biogasforholdene, et spørgsmål, som er rejst af flere, ikke mindst fru Anne Grete Holmsgård. Jeg er meget indstillet på, at vi får drøftet netop spørgsmålet om biogas. Der er ingen tvivl om, at der her er nogle muligheder, som vi skal se seriøst på, herunder også muligheden for at give støtte dertil. Forslaget indeholder også bestemmelse om, at landmændene kan slutte sig sammen og opnå støtte ad den vej. Jeg foreslår, at vi tager fat på dette i udvalget. Til hr. Gade siger jeg igen tak for forståelsen af differentieringen.

Hvad angår midlernes fremkomst, var fru Lone Dybkjær inde på en fordeling, som vi må kunne drøfte videre i udvalget. Men jeg er enig med fru Lone Dybkjær i, at 10 pct. næppe ændrer ret meget miljømæssigt, og det må man også have med i betragtningerne, når man skal vurdere afgiftens betimelighed.

Hr. Steffensen var inde på, hvad vi skal gøre for de landmænd, der eventuelt kommer i klemme mellem den gamle og den nye lov. For det første er datoen for de påbegyndte investeringer sat til den 1. december 1985, og netop denne fremrykning til den 1. december afspejler ønsket om at samle dem op, der er kommet i klemme.

Jeg er meget opmærksom på, at de afsatte midler efter den eksisterende miljøstøttelov vil blive opbrugt, inden alle i øvrigt støtteberettigede ansøgere har fået tildelt støtte. Når nu vi får denne lovgivning gennemført, må vi se at få løst dette problem på en gunstig måde.

Hr. Dohrmann angreb mig for at være gået med til et forrykt forlig. Jeg vil gerne gentage, at der er enighed med landbrugets organisationer om dette forslag. Dermed er hr. Dohrmanns påstand om erhvervsfjendtlighed og forrykt forlig sat i relief.

Gade (SF):

Jeg var glad for, at miljøministeren gav nogle signaler om at være åben på området biogas, og jeg håber, det så også omfatter

[Gade]

tanken om at lade kommunerne spille en større aktiv rolle i udarbejdelsen af planer og formidlingen ved at få nogle biogasanlæg op at stå i praksis.

Når jeg har taget ordet, er det først og fremmest i anledning af diskussionen om finansieringen. I disse diskussioner, hvor der både er nogle, der har villet overbyde, og nogle, der har villet underbyde med hensyn til afgiften på kunstgødning, har socialistisk folkeparti hele tiden sagt: lad os starte med et beløb på f.eks. 50 øre pr. kg, et beløb, der kan finansiere denne miljøstøtte, lad os starte et sted; det er der et perspektiv i. Når vi har introduceret en afgift, kan den bruges til rigtig afgiftsstyring, hvis der viser sig flertal for det. Men at udskyde diskussionen er for mig at se det samme som, at vi måske ikke får afgiften. Derfor er det fantastisk vigtigt for os at understrege, at vi skal have den afgift introduceret nu, og jeg vil i den forbindelse sige til fru Lone Dybkjær, at jeg synes, der var for meget uld i den melding, der kom heroppefra. Jeg vil spørge, om fru Lone Dybkjær mener noget andet nu end dengang, da vi havde sagen til behandling, den 31. maj 1985. Da sagde fru Lone Dybkjær (Folketingstidende 1984-85, sp. 11311):

»... jeg kan med det samme sige, at udgangspunktet for os vil være – det tror vi simpelt hen er nødvendigt – at der under en eller anden form indgår en afgift på handelsgødning.«

Det var altså nu i efteråret og ikke i en langsigtet, samlet plan om afgiftsstyring – en god og principiel diskussion, som vi skal have – at fru Lone Dybkjær gav udtryk for at der kunne være fare ved en afgift; det skulle ses i sammenhæng med strukturpolitikken.

Det er vores faste opfattelse, at dette her netop set i sammenhæng med strukturpolitikken, hvis disse midler føres tilbage til landbruget, er det redskab, der kan sikre en struktur på landet med mindre brug og sikre den mest pressede del af dansk landbrug, altså de små brug med animalsk produktion. Det er dem, der er i klemme, det er dem, der har de største problemer, og det er derfor, vi skal kanalisere midlerne derhen. Afgiften er det første, der skal ske i så henseende. Vi kan udmærket hurtigt diskutere de mere langsigtede perspektiver, men det må være i en anden sammenhæng. Det kan ikke nytte at sige nej nu, hvor vi har chancen for at in-

troucere afgiften, fordi man vil have en meget større bagefter.

Lone Dybkjær (RV):

Til både VS' og SFs ordførere vil jeg sige, at det jo er et kendt politisk trick kun at citere en del af det, man siger, og derfor vil jeg gerne have lov til at citere resten af det afsnit, der så flittigt er citeret fra her. Det er rigtigt, at jeg har sagt:

»... jeg kan med det samme sige, at udgangspunktet for os vil være – det tror vi simpelt hen er nødvendigt – « – og jeg kommer så til, hvad nødvendigheden går på – »at der under en eller anden form indgår en afgift på handelsgødning. Vi har været så meget indsyttet i finanslovsforhandlinger, at vi tror, det bliver meget vanskeligt uden en sådan afgift at finde de fornødne midler.«

Det er den ene side af nødvendigheden, og så siger jeg videre:

»I øvrigt mener vi også, det vil være rigtigt, at handelsgødning så småt begynder at bidrage lidt til finansieringen af det husdyrbrug, som, hvis det ikke var der, jo ikke ville være så interessant for dem, der også bruger meget handelsgødning, nemlig brugene uden dyr.«

Der er altså en dobbeltsidighed i det, vi sagde: dels mener vi, det er nødvendigt at finde de fornødne midler, og det må vi diskutere, dels synes vi, det er rimeligt, at handelsgødning også bidrager, alene af den grund, at det ikke skal tage sig ud, som om det alene er husdyrgødningen, der er et problem; handelsgødningen er også et problem.

Det, jeg derfor synes vi i denne diskussion skal prøve på at finde ud af her og nu, er, hvad vi vil med en sådan afgift: om vi vil opnå styring eller vi blot vil opnå nogle penge eller vi ligefrem vil lave en eller anden form for straffeaktion.

Efter min opfattelse – og det har jeg også sagt, da jeg var oppe sidst – er det vigtigt, at afgiften er et styringsmiddel. Men hvis vi lægger 10 pct. på handelsgødningen, skal vi ikke bilde os ind, at vi laver nogen form for styring af det her, for jeg tror ikke, forbruget vil ændre sig, hvis der kommer en 10 pct.s afgift på handelsgødning. Dermed være ikke sagt, at vi ikke skal tage den, men vi skal bare sige, hvad det er, vi vil med den: vi vil skaffe nogle penge.

[Lone Dybkjær]

Så er det, jeg i al stilfærdighed spørger, om det er muligt inden for landbrugsministeriets rammer i første omgang at skaffe de penge på anden vis eller vi nu skal begynde at se på afgiften, og så synes jeg også, vi i al anstændighed skal diskutere, om vi vil have mere end 10 pct., og ikke en hel masse om, hvad vi vil senere hen, for det synes jeg ikke er nogen rimelig diskussion. 10 pct. er rent fiskalt, ikke spor andet – det er ikke styring. Hvis vi derimod vil have noget med 40 eller 50 pct., kan vi diskutere en styringsmekanisme, og så kan vi diskutere, om det er en hensigtsmæssig måde at styre på eller vi skal finde andre metoder. Jeg er enig i – det fremgår også af mit indlæg – at det er de små brug med husdyrhold, vi skal fremme, men det er altså også bare dem, der somme tider har de meget dårlige jorder – og det er en del af problemet – og derved kan blive tvunget til også at anvende handelsgødning. Det er den sammenhæng, jeg synes vi er nødt til at se på, og derfor vil jeg appellere om, at vi under en eller anden form får en diskussion i udvalget om disse spørgsmål, sådan at vi ved, hvad det er for en udvikling, vi vil fremme.

I øvrigt har jeg et par kommentarer til selve lovforslaget. For det første, at vi er enige i hovedlinjerne med gradueringen, men mener, der skal gives mere til de små brug. For det andet, at vi, ligesom andre ordførere har været inde på det, mener, at biogas har fået alt for lille vægt; det er meget vigtigt, at vi tilrettelægger denne ordning sådan, at biogas kan blive fremmet mere, end det fremgår af forslaget.

(Kort bemærkning).

Camre (S):

Lad det være slået fast, at spørgsmålet om hele strukturen i landbruget er centralt i forhold til de forureningsproblemer, vi diskuterer. Lad det også være slået fast, at spørgsmålet eksempelvis om EFs kornpris er noget vældig centralt for, hvor meget kunstgødning der bliver anvendt i Danmark. Lad det også være sagt endnu en gang, som jeg har sagt det flere gange, at man ikke kan betragte det problem, vi står over for, isoleret – hvilket man kunne fristes til at tro at dette lovforslag alene ønsker – som en indsats for opbevaring og anvendelse af naturgødningen.

Når det er sagt – og det skal være sagt også som en indrømmelse til de påpegninger af forskellige sammenhørende problemer, som fru Lone Dybkjær var inde på – vil jeg alligevel gerne spørge, om vi ikke her skulle prøve at få gjort klart, at der i hvert fald er et flertal i folketinget, som er enig om det udgangspunkt, der hedder halvtreds øre pr. kilo kvælstof.

(Kort bemærkning).

Gade (SF):

Jeg vil gerne sige til fru Lone Dybkjær, at det klart fremgik af de forhandlinger, der afsluttedes før sommerferien, at de midler, som en afgift skulle indkradse, skulle tilbage til landbruget, og at det var for at skaffe finansiering til miljøstøtten. Men andre har været ude med noget, som man i denne debat nok kan kalde overbud, som om man med ét slag kunne lave en kæmpemæssig afgift og styre det på den måde. Det skal overvejes i en langt større sammenhæng.

Det, vi her siger, er, at styringseffekten nok ikke ville blive stor – det kan godt være, at der er en – men vi kan skaffe pengene her. Hvad angår dette, at det er straf fra socialistisk folkepartis side – det har jeg helt klart vist i mit svar til hr. Rønholt – mener vi, at støtten skal sættes op, hvis den er for lille til nogle. Det er ikke os, der er karrige med at give tilskud til landbruget i denne diskussion. Det, vi siger, er, at kunstgødningen hører med i billedet, og at vi kan starte nu. Vi får ikke chancen i en anden sammenhæng til lige så let at starte med en mindre afgift, som jeg er sikker på det mindre landbrug og det mest trængte landbrug har dyb forståelse for også er til deres fordel.

(Kort bemærkning).

Lone Dybkjær (RV):

Nu skal jeg ikke citere mig selv en gang til. Men det er rigtigt, at vi havde nogle diskussioner om finansieringen af dette her, hr. Gade, men senere er der dukket en diskussion op, som om der overhovedet ikke var vedtaget en NPO-plan, og det mener jeg fuldstændigt har ødelagt grundlaget for det samarbejde, vi skal have; det er blevet så forvredet og så skævt. Der har været udtalelser af en sådan karakter, at man simpelt hen

[Lone Dybkjær]

skulle tro, at der ikke var foregået noget som helst arbejde i foråret, udtalelser, som er klart forskellige fra alle mulige eventuelle eller ikke-eventuelle aftaler. Der er simpelt hen tale om et aftalebrud, og jeg hentyder ikke til SF eller VS.

Det er afgørende at skaffe nogle midler fra landbruget, som kanaliseres til landbruget. Afgiftsmetoden er en af måderne at gøre det på. Men når hr. Gade siger, at vi skal starte, vil jeg gerne vide på hvad. Hvor er det, vi vil hen? Det kan godt være, at vi skal tage 10 pct., men hvad er det en start på? Skal vi op på 40 pct. eller 50 pct.? Jeg synes, vi skal tage en diskussion om det og om, hvilken struktur der vil komme ud af det, og så kan vi se, om vi er enige om det. Det er ikke nok bare at sige 10 pct. uden at ane, hvor vi vil hen; så er det rent fiskalt. Det er også muligt, at vi skal den vej, men lad os så lade være med at bilde os selv ind, at det har en styringseffekt; det har det ikke.

(Kort bemærkning).

Gade (SF):

Starten består i at introducere afgiften. Mit parti tror, at vi kan lave styrende afgifter, mit parti tror, det ville være fornuftigt at klare overskudsproduktionen i EF ved en kombination af lavere kornpriser og afgifter. Det tror vi er det miljømæssigt rigtige, og det går vi ind for, men det er ikke det, der er til behandling her, det er en afgift på 50 øre.

Anne Grete Holmsgård (VS):

Det kan godt være, I synes, det er lidt komisk, men jeg bliver nødt til at sige, at den radikale ordfører ikke må lade en eller anden form for vrede eller fornærmelse over en udtalelse fra en her ikke navngiven socialdemokrat være det, der får tingene til at koge op, for selv om vi har indgået en aftale mellem deltagerne i det såkaldte grønne flertal, må folk have lov til at sige, hvad de mener. Ellers får man pludselig en situation, hvor aftaler baster og binder én fuldstændig urimeligt, og det tror jeg i virkeligheden heller ikke at fru Lone Dybkjær vil være med til, når hun tænker lidt nærmere over det. Jeg tror, at også hun gerne vil, at hendes partifæller har frihed til at udtale sig, som de mener det er rigtigt, uanset at der er indgået aftaler om enkeltelementer herinde.

Fru Lone Dybkjær spurgte: er det penge, er det styring, eller er det en straffeaktion, I vil have? Vi vil selvfølgelig gerne have nogle penge til at finansiere opbevaringsanlæggene. For det andet vil vi gerne have starten på et styringsmiddel. For det tredje vil vi da ikke have nogen straffeaktion – det er fuldstændig tåbeligt. Det, vi gerne vil have, er selvfølgelig, at kunstgødningen, som vi alle sammen gang på gang har sagt i virkeligheden er den største forureningsfaktor, når det gælder grundvandsforureningen med nitrat, ikke skal glemmes, fordi der nu er gået 5 måneder, siden vi diskuterede NPO, for så har vi tabt en stor del af slaget, og vi har også været illoyale over for os selv, for vi stod alle sammen flere gange her i salen og sagde: den del, vi nu har vedtaget, er kun et hjørne; det store og tunge problem er kunstgødningen, og det skal op igen til efteråret. Det skal selvfølgelig op, og det er naturligt at tage det op samtidig med, at ministeren kommer med et udspil til en finansieringsordning for opbevaringsanlæggene inden for landbruget. Derfor kommer det selvfølgelig op i dag, og derfor er det fuldstændig fjollet, hvis alle mulige trakasserier får det skudt ud på en sidelinje, for så er det i virkeligheden politisk svindel, vi laver i forhold til det, vi alle sammen sagde – måske ikke lige med de samme ord, men i virkeligheden med temmelig ens indhold – da vi havde debatten i foråret.

Miljøministeren sagde angående biogasanlæg, at det er muligt for de enkelte landmænd at slutte sig sammen. Ja, det er det, men der foreligger jo ikke nogen opfordring til, at man skal gøre det, og der foreligger heller ikke noget pres på landmændene til at gøre det, for de får ikke nogen som helst større støtte ved at gøre det; det kunne f.eks. være motiveringen. Jeg mener, det ville være en model, hvorefter reglen er biogasudnyttelse, undtagelsen er individuelle anlæg, men der kan være brug for individuelle anlæg, fordi der er store dele af landet, hvor det simpelt hen er for dyrt eller uhensigtsmæssigt at anvende naturgødningen i et kollektivt biogasanlæg, fordi der er for langt mellem de enkelte brug. Men der er også meget store dele af landet, hvor brugene ligger så tæt, at det er oplagt at anvende biogas, og den proces fremmer man, hvis man f.eks. opbygger sit lovforslag på en sådan måde, at hovedreglen bliver biogasudnyttelse, hvorefter vi kan

[Anne Grete Holmsgård]

tage stilling til, hvem der må falde uden for denne regel.

Men dette forslag er bygget op på den modsatte måde, og det synes jeg ikke er hensigtsmæssigt, når det er et forslag, som udspringer af, at vi ønsker at gøre noget ved både overflade- og grundvandsforureningen i et miljøforslag.

(Kort bemærkning).

Lone Dybkjær (RV):

Nu er det jo ikke nogen tilfældig person, der har talt om afgifter på 100 pct.; det er socialdemokratiets nye miljøpolitiske ordfører, og derfor er man selvfølgelig også nødt til at inddrage det i sine betragtninger, og det er sagt fuldstændig uden hensyn til den måde, vi i foråret håndterede NPO på, og det ved de, der var involverede i det, også. Det er derfor, jeg siger, debatten har fået en skævhed, som er urimelig, og som gør den vanskeligere at håndtere, end nødvendigt var. Det er det ene.

Det andet er, at jeg står ved, hvad jeg sagde dengang: handelsgødningen skal med under en eller anden form, og jeg synes, man skal diskutere afgiftsformen, den måde, man kan få handelsgødningen med ind på. 10 pct. ændrer bare ikke ved forbruget af handelsgødning; det er det, jeg i al stilfærdighed siger. Derfor synes jeg, at målsætningen for den måde, handelsgødningen skal ind på, er, at vi påvirker forbruget. Det er det, vi står sammen om, det er det, det handler om. Så er der blevet sagt 50 øre. Ja men 50 øre på hvad? 50 øre på 50 øre er 100 pct. Det er altså ikke nogen særlig relevant betragtning. Det, det handler om, er 10 pct., og det er det, der er interessant.

Endvidere synes jeg, det er vigtigt at diskutere, hvem vi rammer med de 10 pct. Der er da nogle, der sagtens kan klare 10 pct., men der er også nogle på dårlige jorder, som i forvejen praktisk taget ikke har nogen indtjening, og som ikke kan klare det. Derfor synes jeg, det bliver afgørende, hvis vi går ind i dette her, at få lavet en fordeling, sådan at det ikke nødvendigvis er nogle i forvejen meget udsatte mennesker, der rammes en gang til. Det har ikke noget at gøre med, at vi ikke skal tage hensyn til det med jorderne – vi skal ikke nødvendigvis blive ved med at producere på dårlige jorder, og hele udvik-

lingen med hensyn til EF og kornpriser taler også for det – men vi må i det mindste sikre de mennesker nogle rimelige leve- og livsvilkår, når vi laver tingene.

(Kort bemærkning).

Anne Grete Holmsgård (VS):

Allerførst vil jeg sige til fru Lone Dybkjær, at 50 øre selvfølgelig er 50 øre pr. kg, og det er i virkeligheden ca. 10 pct. af den pris, der er på kunstgødningen i øjeblikket. Det er da klart, at selve miljøeffekten af en 10 procents afgift ikke er særlig stor, og at den klart er meget større af en 50 procents afgift, men lad os nu lige falde ned. Det er vigtigt, at vi får startet på dette princip. Vi har haft en debat for 14 dage siden, hvor både de radikale, socialdemokraterne, SF og VS bekendte sig til – eller hvad man nu skal kalde det – økonomistyring som et vigtigt princip i miljøpolitikken, og derfor er det lidt surt, hvis det på grund af nogle, mener jeg, temmelig uvedkommende omstændigheder går tabt i denne sammenhæng. Det kan da godt være, at der er en, der bliver ophidset over, hvad en anden siger, men det ligger jo ret klart, hvad vi har aftalt, og det ligger også ret klart, hvad nogle af os i hvert tilfælde gerne vil på længere sigt.

Men jeg kan desværre ikke undgå at få en mistanke om, at der også er et eller andet galt, når man bliver så voldsomt ophidset over en enkelt udtalelse. Det synes jeg ikke man skal lade sig rive med af, for så går muligheden for overhovedet at få kunstgødningen ind i denne del af diskussionen simpelt hen fløjt. Det er der ingen af os der kan være tjent med, for så har vi simpelt hen givet op over for dette miljøproblem. Men det er klart, at vi skal diskutere strukturproblemer i udvalget, om det f.eks. ville være rimeligt at give en del af den støtte, der nu bliver givet til de store brug, til nogle helt andre brug. Det kan godt være, det er en rimelig løsning, og det er da åbenlyst, at vi skal diskutere de problemer; der er ingen, der har afvist at ville gøre det og heller ikke at ville gøre det seriøst.

(Kort bemærkning).

Gade (SF):

[Gade]

Jeg vil bare sige, at en skævhed i debatten ikke betyder, at vores debat behøver at blive skæv, og jeg tolker de sidste udtalelser fra fru Lone Dybkjær sådan, at vi er enige om, at vi skal have kunstgødningsproblemet med ind i løsningen, hvis man skal tage disse problemer alvorligt; ellers har vi ikke løst nogen opgaver i henseende til NPO-problemerne. Jeg troede bare, at det, vi sagde sidste år, var, at vi ville starte med at lave et styringsinstrument, som kan løse dem.

Dohrmann (FP):

Både venstres og det konservative folkepartis ordførere sagde, at de i princippet havde den opfattelse, at forureneren skulle betale. Hvordan kan man have den opfattelse samtidig med, at man støtter det foreliggende forslag? Det er jo to 100 pct.s modsætninger, der her mødes, for det er jo direkte offentlig støtte, vi taler om. Jeg troede egentlig, at også det radikale venstre havde den opfattelse, at forureneren selv skulle betale – og det er et godt og sundt princip – men det er også en af de ting, man har ændret her.

Ministeren sagde, at landbrugets organisationer havde tilsluttet sig det foreliggende lovforslag. Det lyder jo vældig godt, men hvordan er hændelsesforløbet? Det er, at miljøministeren indgår et forlig her i folketinget sammen med venstrefløjspartierne og det radikale venstre; kun fremskridtspartiet stemte imod. Ja men over for den kendsgerning, at folketinget har vedtaget sådan noget erhvervsfjendsk bras, som der her er tale om, har landbrugets organisationsfolk da kun én eneste ting at gøre, og det er at forsøge at få det bedst mulige ud af det. Ministerens påstand om, at landbrugets organisationer har tilsluttet sig det, svarer næsten til, at en røver efter et pistoloverfald, hvor han får udleveret pengene, frivilligt går ud og påstår, at han var enig med offeret om det. Det er nøjagtig det samme. Landbruget fik kniven for struben, og det måtte selvfølgelig underkaste sig de beslutninger, folketinget har truffet. Det er sandheden i en nøddeskal.

Hr. Camre har da helt ret i, at EFs kornpriser også er afhængige af, hvor meget kunstgødning der bliver anvendt, men det gælder jo mange ting. Man kan også sige, at f.eks. grundskylden, altså hvor meget hver enkelt bedrift skal betale i faste udgifter, er

bestemmende for, hvor stor en produktion man skal have for at få nogle penge hjem i kassen. Der er da i tusindvis af ting, man kunne inddrage i debatten, men det, venstrefløjspartierne vil med en kunstgødningsafgift – og det har VS' ordfører sagt tydeligt – er at styre erhvervene, og det, man bevæger sig henimod, er det, som jeg ved miljøministeren har studeret omhyggeligt her i løbet af sommeren på en af sine rejser, hvor han var ovre at se kollektivt landbrug i Rusland.

(Kort bemærkning).

Sønderby (V):

Hr. Dohrmann spurgte, om vi fraveg det princip, at forureneren skal betale. Nej, det gør vi da ikke, men jeg sagde bare i min ordførertale, at det er meget store investeringer, der skal foretages nu. Industrien har i en årrække med godkendelse i EF fået støtte til nogle af de investeringer, der skal foretages, og når der, som der står i ministerens forslag, skal investeres 2,7–3 mia kr. og man så laver en støtteordning over en årrække på 700 mill. kr., så er det virkelig landmanden, der kommer til at betale.

Jeg skal ikke svare for ministeren, men jeg kunne ikke lide hr. Dohrmanns påstand om, at landbruget har fået kniven for struben, og jeg må gøre hr. Dohrmann opmærksom på, at landbruget også har erkendt, at der er nogle problemer, der skal løses, og derfor har været med til at se på disse spørgsmål.

(Kort bemærkning).

Lone Dybkjær (RV):

Det er til hr. Gade. Jeg vil gerne sige: handelsgødningen skal med. Det har jeg sagt hele tiden, men så lad det stå lidt for sig selv – for jeg sagde noget andet.

Det andet er – og det går jeg også ud fra at vi er enige om – at det ene hovedsigte er at få en bedre anvendelse af husdyrgødningen, og at det andet hovedsigte er herigenem og på anden vis at få forbruget af handelsgødning ned.

Det tredje, vi kan være enige om, er, at afgift er én måde at gøre det på. Hvis vi nu kan finde andre metoder, er det så uacceptabelt? Det er i og for sig det eneste spørgsmål, jeg har stillet. Hvis der findes andre metoder end afgiftsvejen til at få forbruget af handels-

[Lone Dybkjær]

gødning ned; så vi bl.a. ikke forurener vores grundvand, søer og åer osv., kan vi så ikke under udvalgsarbejdet diskutere, om vi kan finde dem?

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til miljø- og planlægningsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

8) Første behandling af lovforslag nr. L 67:

Forslag til lov om ændring af lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m.v. (Forhøjelse af bidrag m.v.).
(Fremsat 7/11 85).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Kaj Poulsen (S):

Det foreliggende forslag går jo ud på, som ministeren skriver, at de merudgifter, der har været ved efterlønsordningen, nu skal finansieres af medlemmerne og af arbejdsgiverne, og jeg kan sige, at socialdemokratiet er enig i det princip. Vi har jo gennemført denne ordning med det princip, at den skulle hvile i sig selv, men når man nu i tre år har holdt ydelserne nede, således at de mennesker, der nu skal betale et forhøjet bidrag – selv om det ikke er nogen stor forhøjelse – har haft en reallønstilbagegang på 20 pct., så synes vi, det er en rigtig dårlig idé.

Vi bemærkede jo også for et par måneder siden, at regeringspartierne løb lidt om kap for at fortælle, hvad de nu mener at de arbejdsløse skal have i forhøjelse. CD sagde eksempelvis en dyrtidsregulering, og jeg tror, andre partier var oppe i nærheden af 4 eller 5 pct. Også statsministeren erkendte trods alt, at det var nødvendigt med en regulering for

de arbejdsløse og for efterlønsmodtagerne, men den skulle udskydes til oktober måned næste år. Det er vi heller ikke enige i, og vi mener ikke, at man kan tage de reguleringer ud af sammenhængen med dette forslag.

Når regeringen selv mener, at der er behov for en regulering af dagpengesatsen, er det fuldstændig urimeligt nu at forøge de samme menneskers udgifter, og det er baggrunden for, at socialdemokratiet mener, at reguleringer af denne karakter skal ske sammen med reguleringer af dagpengesatsen. Men da vi jo har et forslag liggende i arbejdsmarkedsudvalget om regulering af dagpengesatserne, vil vi drage omsorg for, at disse to forslag kan blive behandlet sammen, således at de principper, der ligger i arbejdsløshedsloven, og de principper, der foreligger vedrørende reguleringerne, kan fastholdes. Kan der ikke blive flertal for det i salen her, vil vi stemme imod dette lovforslag.

Bo Kristensen (KF):

Dette lovforslag vedrørende arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m.v. kan det konservative folkeparti tilslutte sig, idet der jo, som det også fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, har været en ekstraordinært stor tilgang af efterlønsmodtagere, hvorved omkostningerne er steget. Hovedintentionen på disse felter er jo, at forsikringsprincippet fastholdes, og derfor er det også, når man ser på udgifterne, nødvendigt, at man hæver bidragsbeløbene.

Vi er også tilfredse med, at ministeren har taget en bemærkning med om, at det udvalg, som sidder og ser på fejludbetalingerne, også skal inddrage dette område.

Vi kan altså tilslutte os dette lovforslag.

Gudrun Andreassen (V):

Da mit partis ordfører, fru Hanne Severinsen, er forhindret i at være til stede, skal jeg på hendes vegne udtale venstres støtte til lovforslaget.

Kristeligt folkepartis ordfører, hr. Kofod-Svendsen, er også forhindret i at være til stede, og jeg skal også på hans vegne støtte forslaget.

Det har altid været meningen, at efterlønsordningen skulle hvile i sig selv, og den mindre forhøjelse af arbejdsgiver- og lønmodtagerbidraget tjener hertil.